

1997

Antal schakt: 3 +11 sektioner utan uppgift om schakt.

Undersökt antal m²: 4.

Berörda stenblock: N7, N12, N13, N25, S7, S10, S11, S14.

Källor: Ritning 1997:1–12.

Beskrivning

Schakt 5100: Enstaka sten. Mjdj 0,5 m. Inga fynd.

Schakt 5101, S7 utsida: Stenpackning/fundament från ett djup av 0,85 m (kvartsit, dolerit, kalksandstensskiffer) Stenens bas i flack nedgrävning på ett djup av ca 1 m. Mjdj 0,6–1,0 m.

Schakt 5102: Mjdj 0,6 m. Fynd av bearbetad flinta på ett djup av 0,45 m och djurben på ett djup av 0,7 m?

Sektion 5600, N25, utsida: Stenpackning från ett djup från 0,63 m. Ej undersökt helt i botten.

Sektion 5601, N25, insida: Stenpackning/fundament från ett djup av 0,7 m (amfibolit, gnejs, granit, hardebergasandsten). Stenens bas på ett djup av ca 0,8 m. Fynd av 8 skålgropar under markytan. Enligt ritning finns 1 grupp med 3 skålgropar direkt under markytan, i anslutning till en koncentration ovan markytan. Direkt under denna finns 1 grupp med 3 skålgropar på ett djup av ca 0,25–0,45, 1 separat grupp i SO med 2 osäkra skålgropar på ett djup av 0,5–0,65 m. Skålgroparnas diameter varierar mellan 45–68 mm.

Sektion 5602, N7 utsida: Stenpackning/fundament från ett djup av 0,46 m (gnejsgranit, porfyrit, graniter, sandsten, hardebergasandsten). Stenens bas på ett djup av ca 0,6 m.

Sektion 5603, N7 insida: Stenpackning från ett djup av 0,4 m (graniter?). Stenens bas på ett djup av 0,7 m.

Sektion 5604, N12 insida: Stenpackning/fundament från ett djup av 0,65 m (graniter, gnejs).

Sektion 5605, N12 utsida: Stenpackning från ett djup av ca 0,5 m (graniter, gnejser, kvartsit, kristianstadflinta). Stenblockets bas på ett djup av ca 0,95 m. Fynd av ev. skålgrop på ett djup av 0,3 m, mitt på stenen. Diameter 57 mm, djup 6 mm.

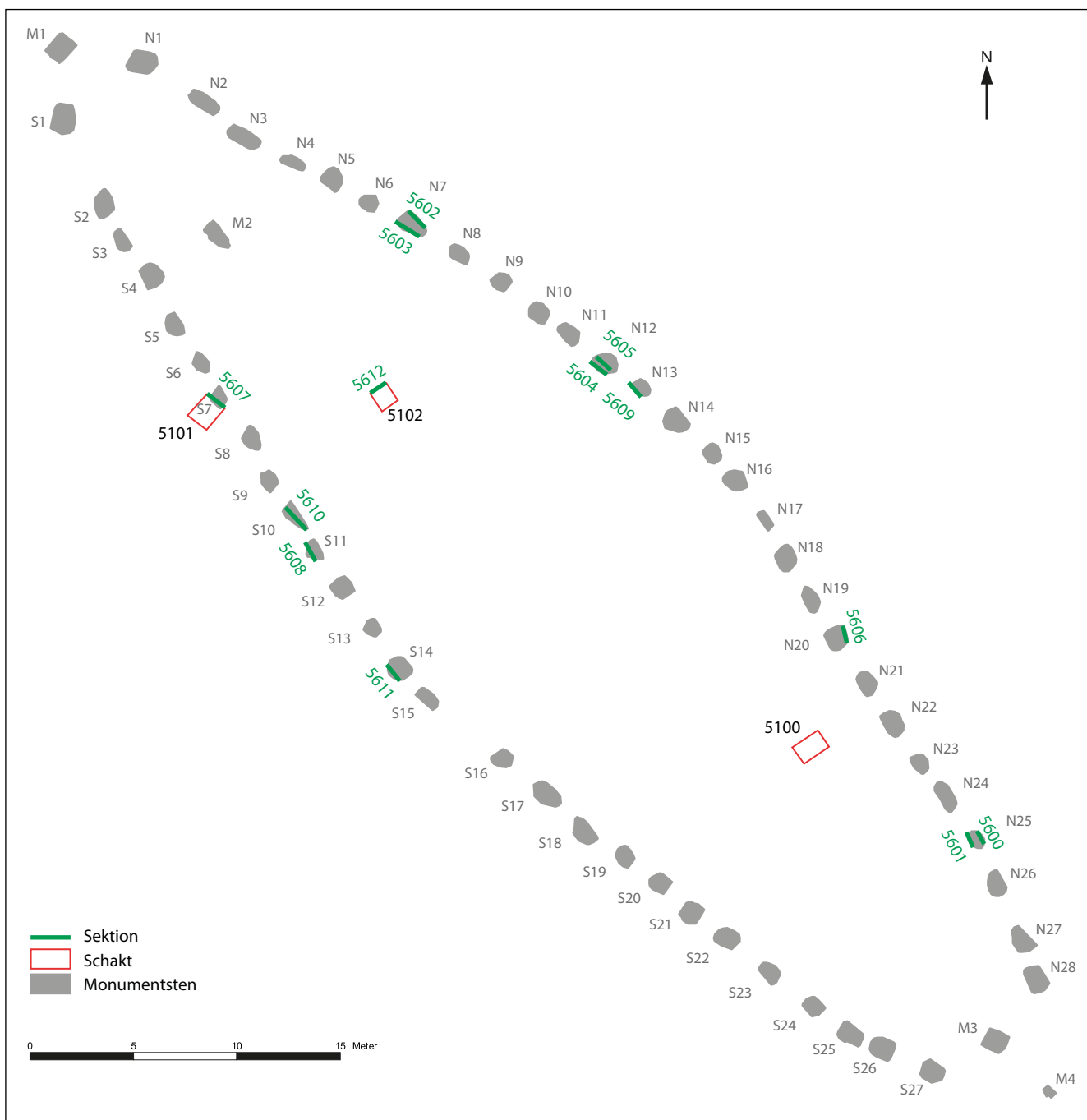
Sektion 5606, N20 utsida: Stenpackning från ett djup av ca 0,55 m (basalt?, diabas, granit). Stenens bas på ett djup av minst 0,75 m.

Sektion 5608, S11 utsida: Stenpackning från ett djup av 0,4 m (kalksandsten, silurskiffer, amfibolit, Hardebergasandsten). Stenens bas på ett djup av ca 0,8 m.

Sektion 5609, N13 insida: Stenpackning från ett djup av 0,75 m (hardebergasandsten, graniter). Stenens bas på ett djup av ca 0,9 m.

Sektion 5610, S10 utsida: Stenpackning (porfyr, kvartsit, graniter).

Sektion 5611, S14 insida: Stenpackning från ett djup av 0,4 m (graniter, porfyr, flinta, hardebergasandsten). Stenens bas på ett djup av ca 0,7 m.

Figur 10. Översiktsplan över 1997 års arkeologiska undersökningar.

1998

Antal schakt: 4.

Undersökt antal m²: 11,3.

Berörda stenblock: N5, (M3).

Källor: Ritning 1998:1-5.

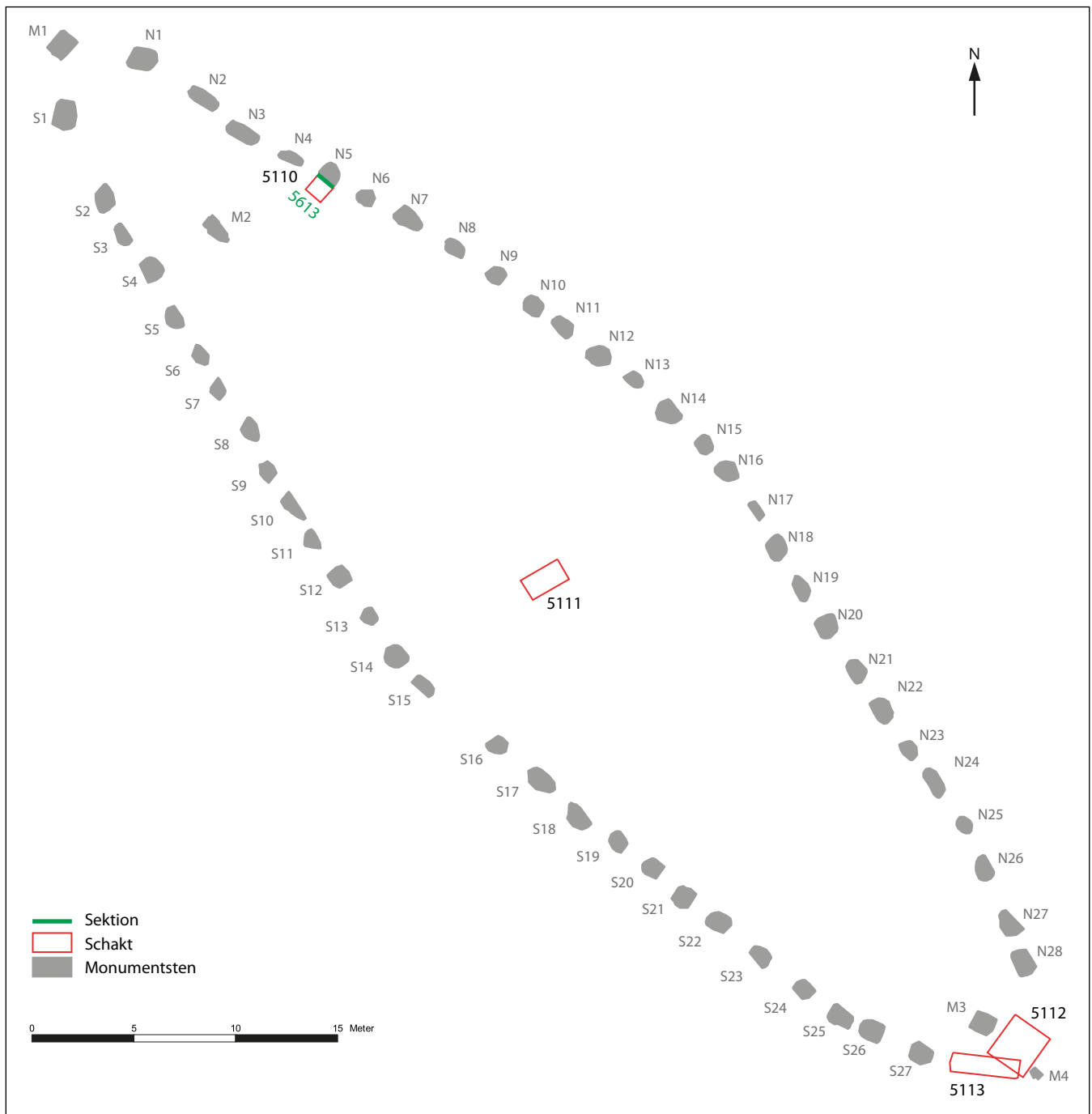
Beskrivning

Schakt 5110, N5 insida: Stenpackning från ett djup av 0,55 m (gnejs, graniter, porfyr?). stenens bas på ett djup av ca 0,7 m.

Schakt 5111: Mjdj 0,5 m bottenlager av lera. Fynd av en keramikskärva (stridsyxekultur) som framkom i övergången till botten.

Schakt 5112: Strax SO om M3, sten med en storlek större än 0,4 x 0,5 m. som bedömdes tillhöra stenpackning till M3 från ett djup av 0,6 m (granit?).

Schakt 5113: Mjdj? Av ritningen framgår att modernt glas framkom på ett djup av 0,95 m. I övrigt fanns några stenar (gnejsgranit). Två markeringar avviker från stenarna genom skraffering, och djupen 0,8 respektive 0,85 har markerats. Kan möjligen vara stolphål som avtecknar sig mot bottenmorän?

Figur 11. Översiktsplan över 1998 års arkeologiska undersökningar.

1999

Antal schakt: 5 (vara 4 schakt N om skeppssättning med oklart läge).

Undersökt antal m²: 1 (i skeppssättningen).

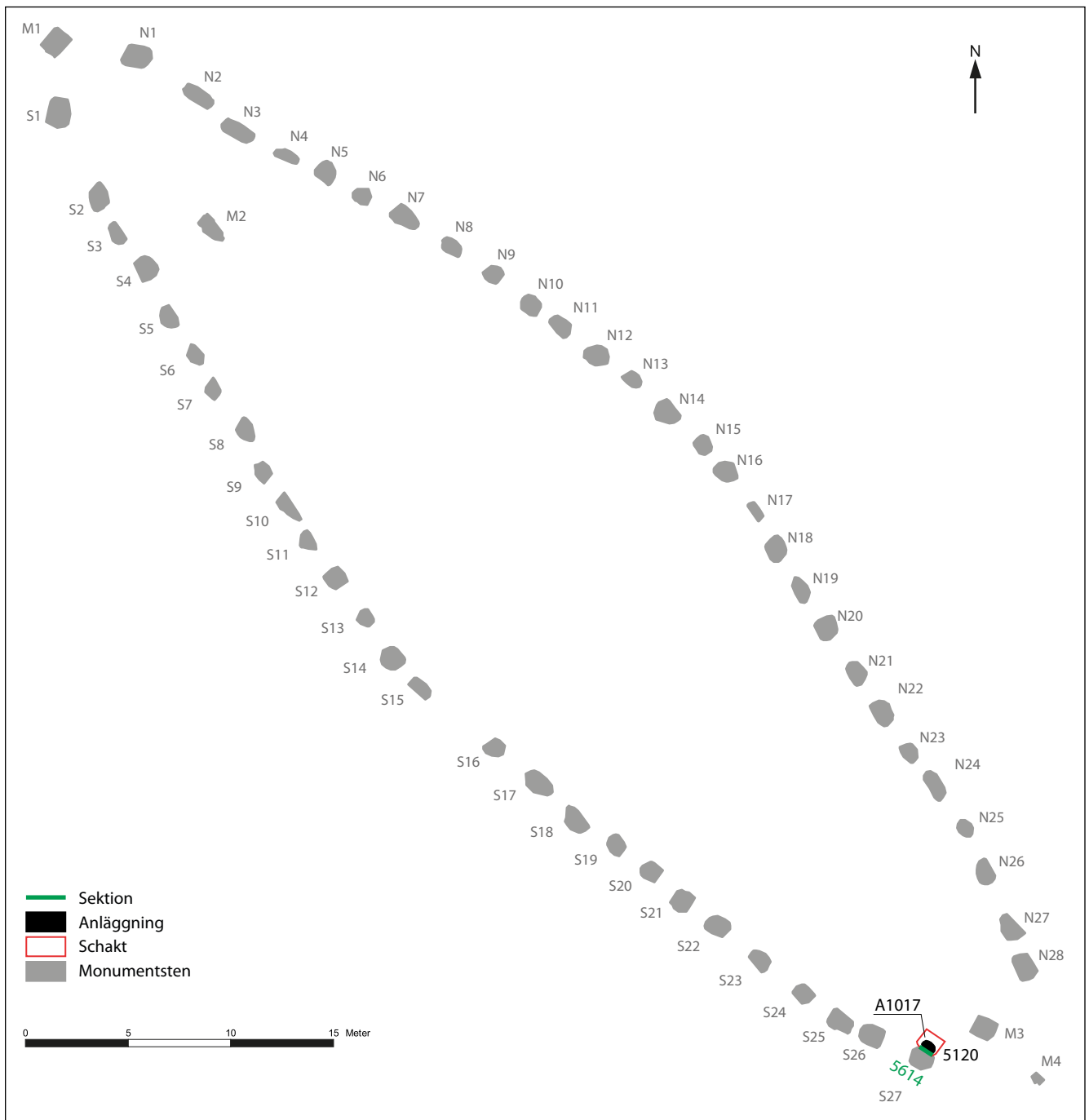
Berörda stenblock: S27.

Källor: Ritning 1999:1-2 (3-5 schakt utanför skeppssättning).

Beskrivning

Schakt 5120, S27 insida: Enstaka sten (packning? Ingen måttuppgift).

Stenblockets bas på ett djup av 0,9 m. Invid blockets bas dokumenterades en ca 0,7 x 0,5 m stor nedgrävning, tolkad som ett stolphål (A1017). Fyllningen anges vara "kolrik". Anläggningen halverades och sektion ritades. Sektionen tyder inte på att det är ett stolphål. Nedgrävningen är upp till 0,09 m djup och kan eventuellt delas upp i två mindre nedgrävningar. Träkol från gropen tillvaratogs på ett djup av 1,04 m. Fynd av skålgropar på stenen. Enligt ritningen fanns 7 skålgropar i en koncentration i den NO delen av stenblocket, på ett djup mellan ca 0,25–0,65 m. Ytterligare en skålgrop är markerad i solitärt läge på stenblockets SV del, på ett djup av ca 0,75 m. Skålgroparnas diameter varierade mellan 38–52 mm och djupen mellan 3,5–6 mm.

Figur 12. Översiktsplan över 1999 års arkeologiska undersökningar.

2000

Antal schakt: 2 (varav 1 schakt SSV om rodersten med oklart läge) + 2 sektioner u uppgift om schakt.

Undersökt antal m²: 2,5.

Berörda stenblock: N2, N23, S9.

Källor: Ritning 2000:1–5.

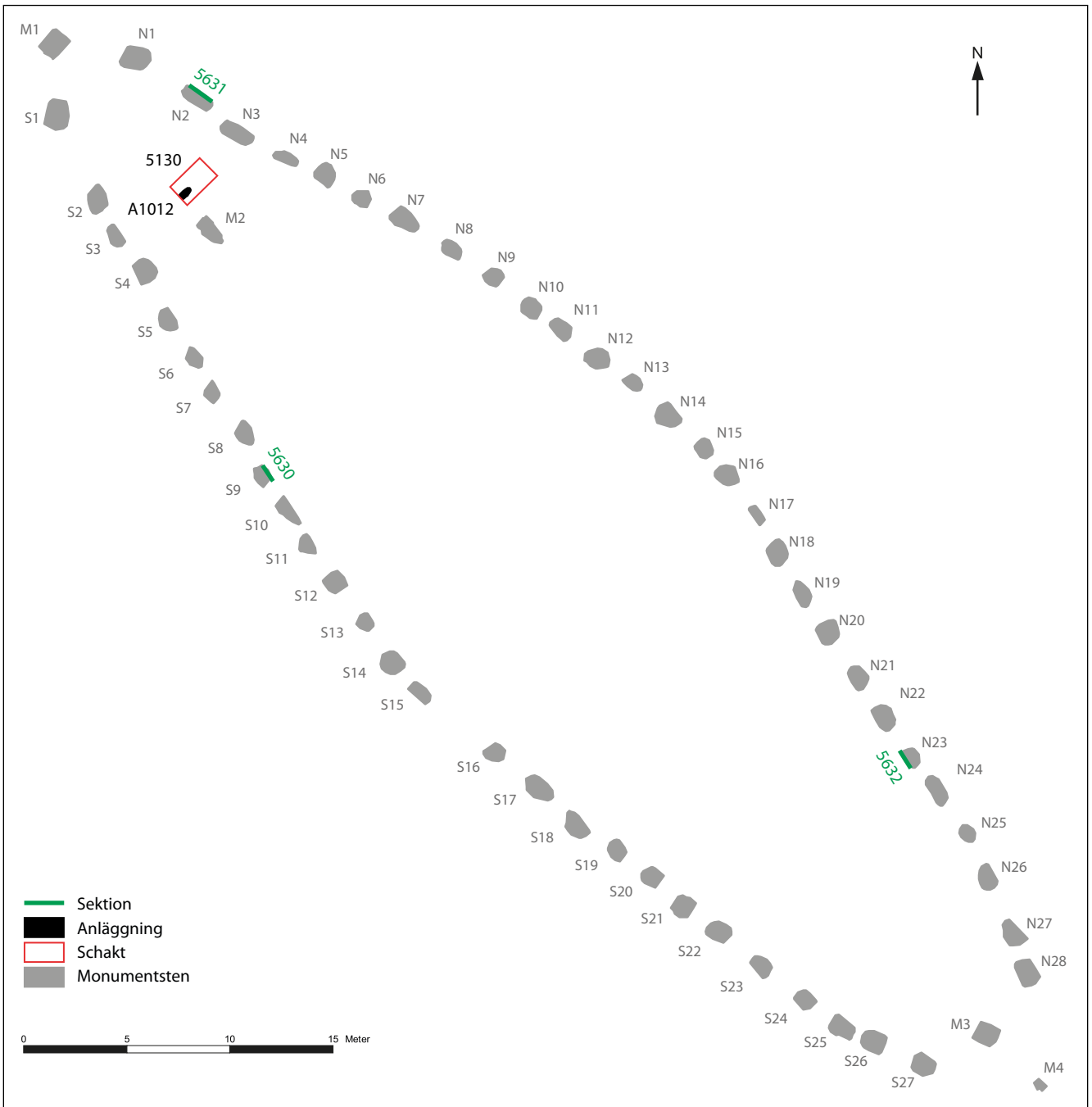
Beskrivning

Schakt 5130: Mjdj 0,6 m. En ca 0,7 x 0,35 m stor nergrävning (A1012) avtecknade sig mot bottenmoränen; Nergrävning var delvis belägen utanför schaktet i väster. En tvärsektion grävdes som visade att gropen hade ett djup av 0,37 m. Mjdj 0,6 m. Fyllningen beskrivs som mörkfärgad matjord och i en kommentar står det att läsa ”färgning efter sten?”. En möjlighet är att det rör sig om en nedgrävning till den resta altarstenen M2 (1916 års läge och/eller ursprungligt läge?).

Sektion 5630, S9 insida: Stenpackning/fundament från ett djup av ca 0,75 m (lersten, hardebergasandsten). Stenens bas på ett djup av minst 0,9 m. Fynd av 2 skålgropar ungefär mitt på stenen, på ett djup av ca 0,2 m respektive 0,4 m. Skålgroparnas diameter uppgår till 65 mm respektive 47 mm.

Sektion 5631, N2 utsida: Stenpackning (gles), från och med markytan (hardebergasandsten, gnejs). Stenens bas på ett djup av ca 0,5 m.

Sektion 5632, N23 insida: Stenpackning/fundament från ett djup av ca 0,7 m (hardebergasandsten, granit). Stenens bas på ett djup av ca 1,1 m.

Figur 13. Översiktsplan över 2000 års arkeologiska undersökningar.

2001

Antal schakt: 3 + 2 sektioner utan uppgift om schakt.

Undersökt antal m²: 2,10.

Berörda stenblock: N20, N28, S22.

Källor: Ritning 2001:1–5.

Beskrivning

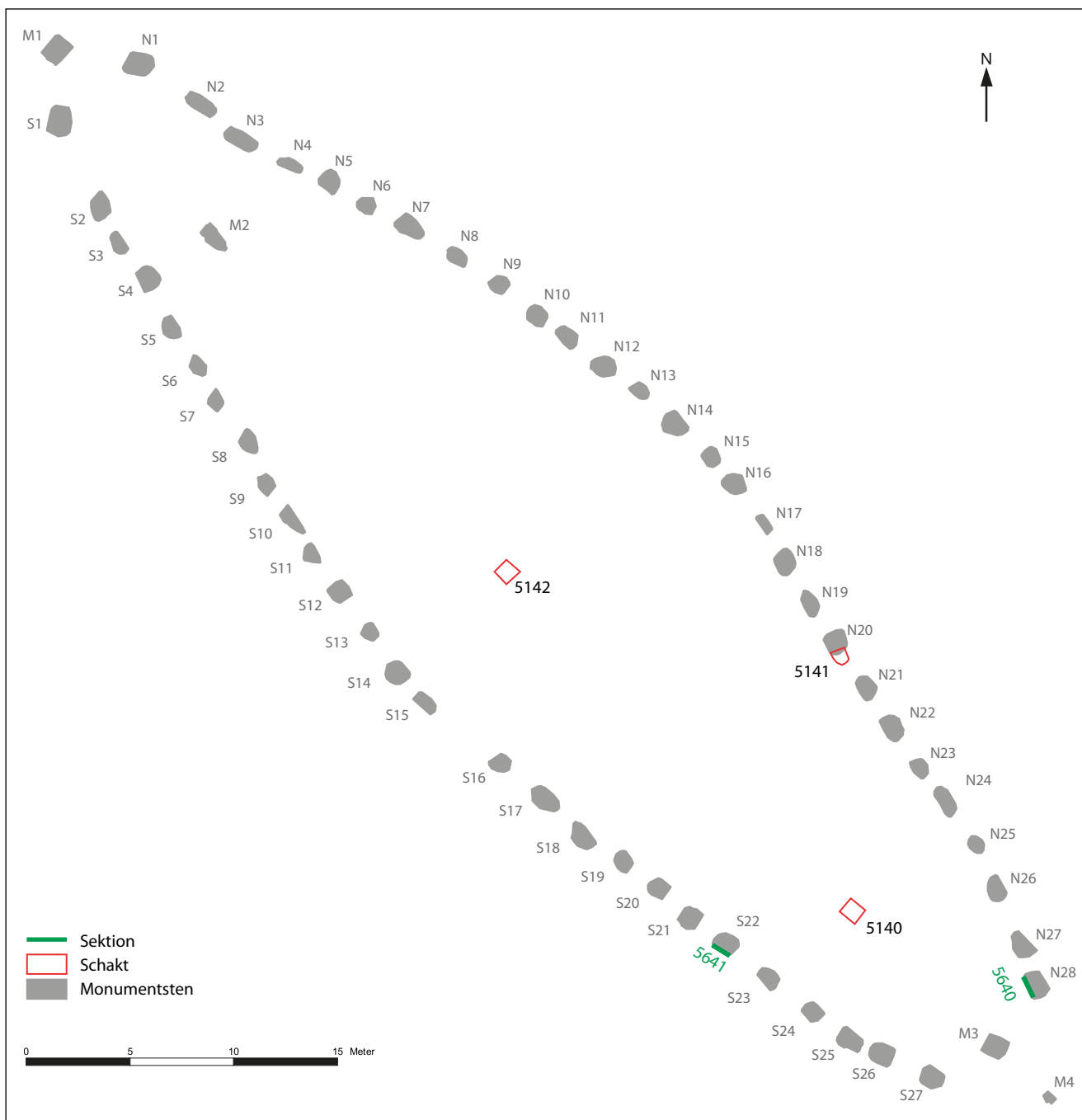
Schakt 5140: Mj dj 0,6 m. Sten av röd granit 0,45 x 0,3 x 0,25 i övergången mellan matjord och morän.

Schakt 5141, N20 från SO: Endast delvis undersökt. Stenens bas på ett djup av 0,75 m. Ingen stenpackning på denna sida (jfr sektion 5606/1997).

Schakt 5142: Mj dj 0,67 m. 2 benbitar i matjorden.

Sektion 5640, N28 insida: Endast delvis undersökt. 1 stödsten på ett djup av 0,7 m. Stenens bas på ett djup av mer än 1 m.

Sektion 5641, S22 utsida: Endast delvis undersökt (tillför inget, se sektion år 1996).

Figur 14. Översiktsplan över 2001 års arkeologiska undersökningar.

2002

Antal schakt: 2 (varav 1 schakt utanför skeppssättningen med oklart läge).

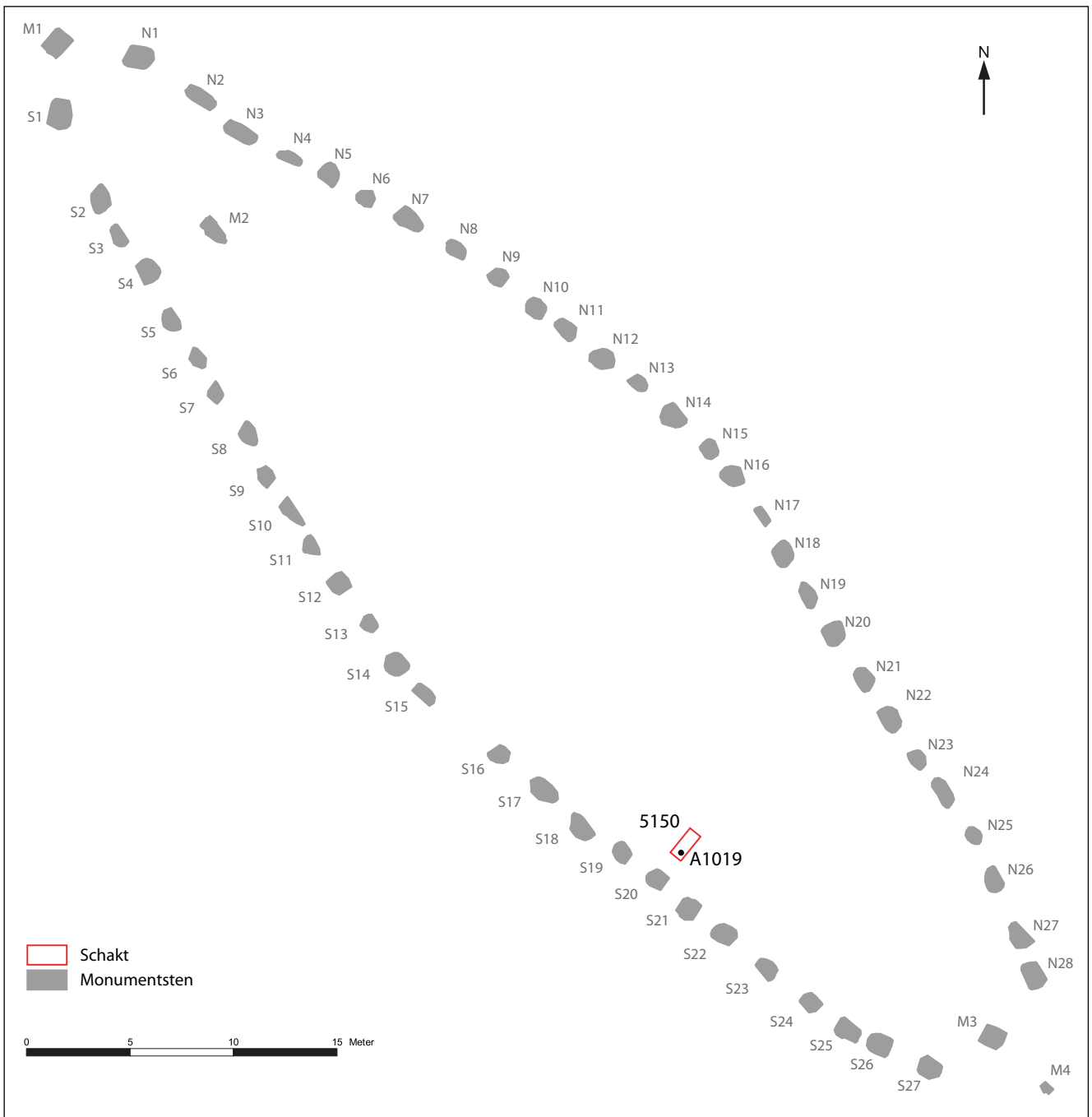
Undersökt antal m²: 1.

Berörda stenblock: -

Källor: Ritning 2002:1-3 (1-2 utanför skeppssättningen).

Beskrivning

Schakt 5150: Mjdj 0,55 m. Mörkfärgad nedgrävning (A1019) 0,05 m djup.

Figur 15. Översiktsplan över 2002 års arkeologiska undersökningar.

2003

Antal schakt: 3.

Undersökt antal m²: 9,45.

Berörda stenblock: N8, N20, S14.

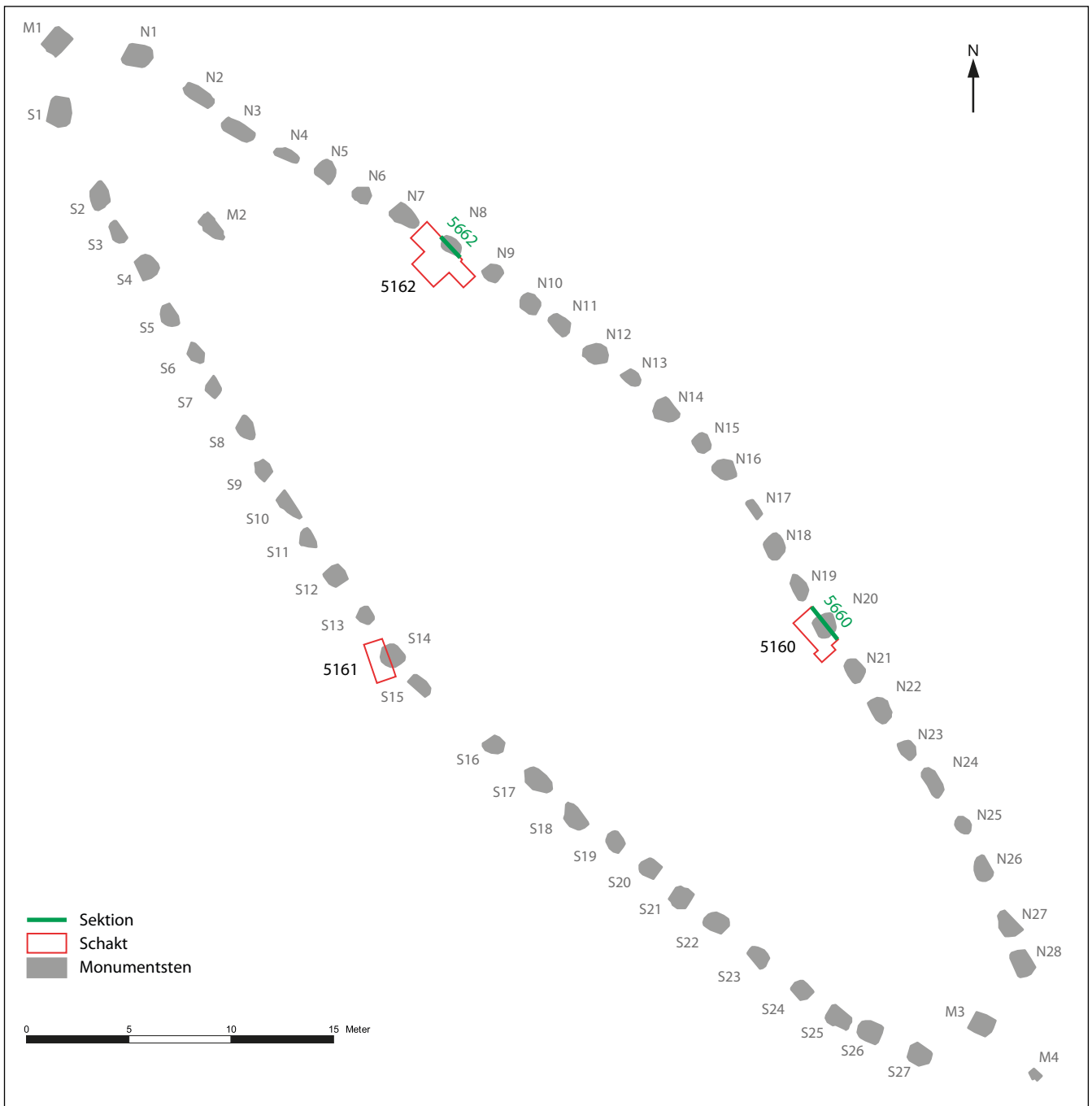
Källor: Ritning 2003:1–5.

Beskrivning

Schakt 5160, N20 insida: Endast delvis undersökt. Stenpackning från ett djup av 0,5 m. Stenens bas på ett djup mer än 0,7 m.

Schakt 5161, S14 utsida: Endast delvis undersökt. Stenpackning från ett djup av 0,3 m (sandsten, gnejser, graniter, kvartsit). Mjddj 0,5 m.

Schakt 5162, N8 insida. Stenpackning från ett djup av 0,25 m (16 stenar bestämda varav 15 graniter). Stenblockets bas på ett djup av 0,7 m.

Figur 16. Översiktsplan över 2003 års arkeologiska undersökningar.

2004

Antal schakt: 5 (varav 4 schakt utanför skeppssättningen).

Undersökt antal m²: 1,45.

Berörda stenblock: N4.

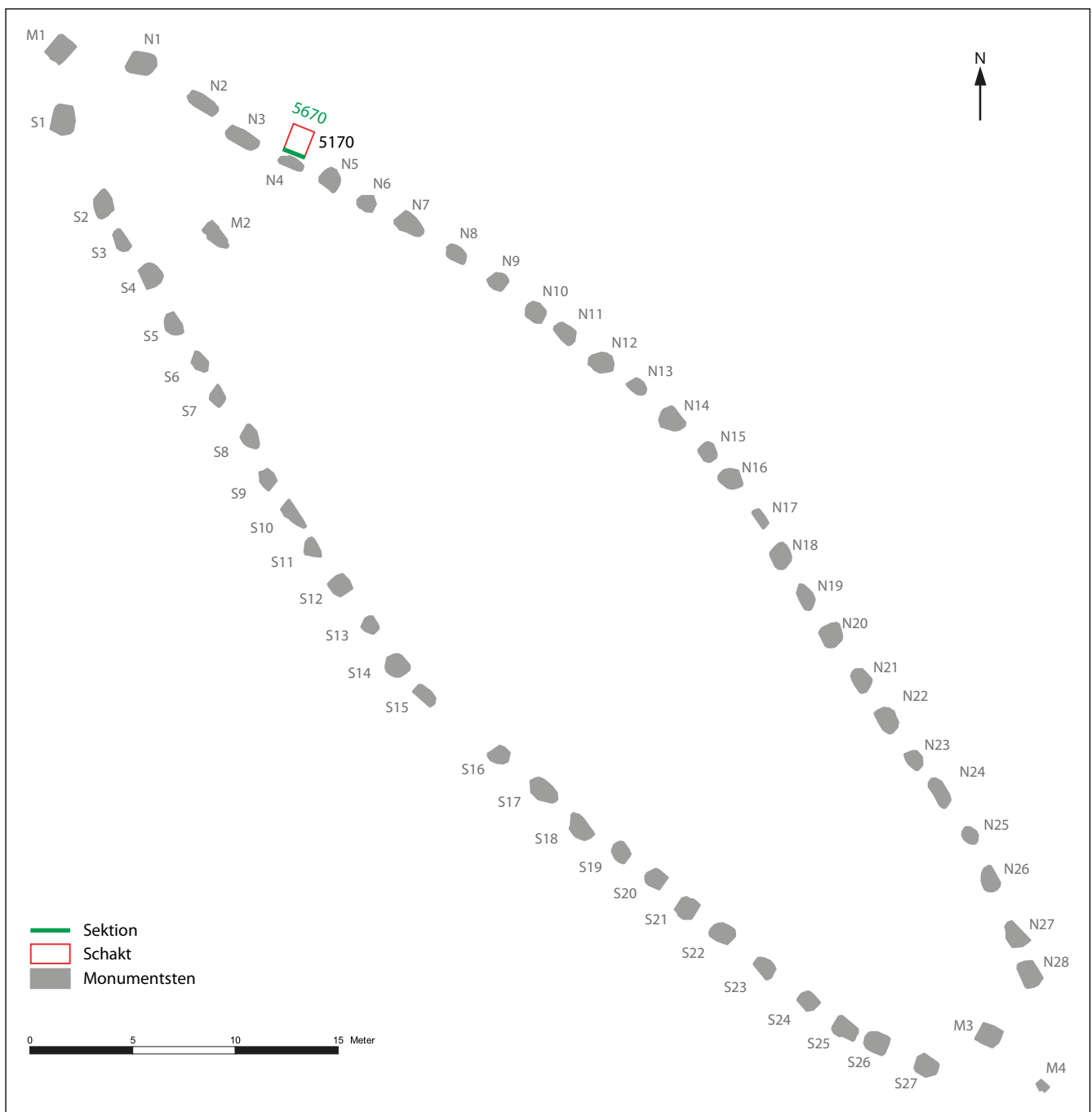
Källor: Ritning 2004:1–5 (1, 3–5 utanför skeppssättningen).

Beskrivning

Schakt 5170, N4 utsida avstånd 0,4 m: Endast delvis undersökt. Stenpackning från ett djup av 0,5 m. Av sektion och plan framgår att stenpackning är nedgrävd från ett djup av 0,4 m, i ett ”kompakt sandrikt lager”. Detta bör betyda att stenblocket är flyttat från ursprungligt läge.

2005

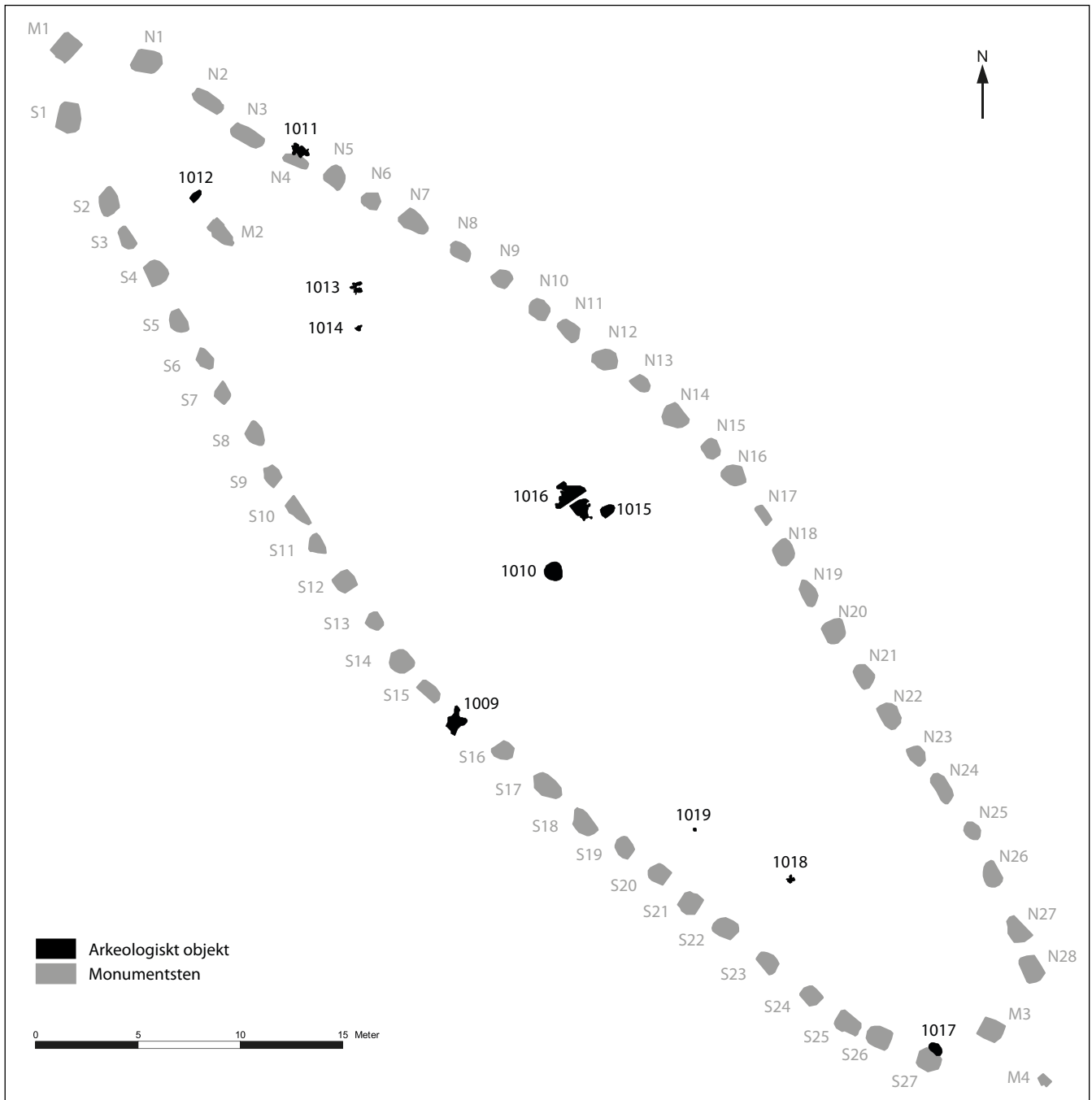
Ingen grävning. Istället metalledekterades ett område N om skeppssättningen (se bilaga 5).

Figur 17. Översiktsplan över 2004 års arkeologiska undersökningar.

Bilaga 3.

Beskrivning av anläggningar som digitaliserats från projektet Ale stenar och Kåsebergaåsen.

Figur 1. Översiktplan över skeppet och de anläggningar som tas upp i redogörelsen.

Anr: 1009

Undersökt år: 1989

Typ: Stenpackning (till rest sten mellan S15 och S16)

Mått: 0,6 x 0,9 m, något oregelbunden

Beskrivning: Stenpackningen framkom på ett djup av 0,16 m och undersöktes till ett djup av 0,4 m. Packningen grävdes inte i botten. Bergartsbestämda stenar: diabas, gnejs, gnejsgranit, komstadkalksten

Prov: -

Anr: 1010

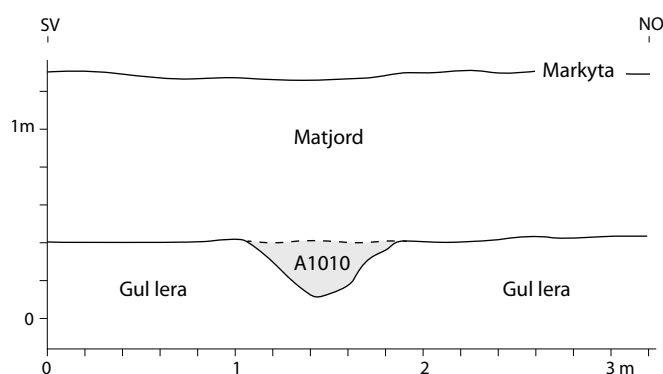
Undersökt år: 1991

Typ: Grop

Mått: 0,9 m i diameter, 0,3 m djup

Beskrivning: Nergrävning i gul bottenlera under ett 0,6 m tjockt matjordslager. Mörk fyllning med små fläckar med träkol och en liten vittrad sten. Störst andel träkol i gropens södra del.

Prov: Ua-2578

Figur 2. Renritad sektion över A1010.

Anr: 1011

Undersökt år: 1990

Typ: Stenpackning (N om N4)

Mått: 0,45 x 0,9 m, något oregelbunden

Beskrivning: Bergartsbestämda stenar: granit, kvartsitisk sandsten, porfyr, amfibolit, gnejsgranit och en basaltliknande vulkanisk bergart. Inga uppgifter i övrigt

Prov:-

Anr: 1012

Undersökt år: 2000

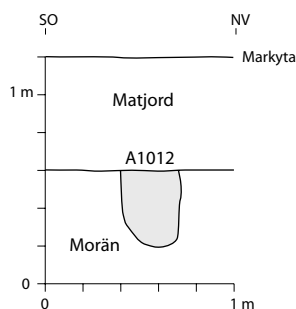
Typ: Grop

Mått: 0,35 x >0,75 m, 0,37 m djup

Beskrivning: Nergrävning i bottenmorän under ett 0,6 m tjockt matjordslager. Gropen var delvis belägen utanför schaktet i väster och kan ha varit något längre. Fyllningen beskrivs som mörkfärgad matjord och i

en kommentar står det att läsa "färgning efter sten?" (syftar sannolikt på att gropen kan ha utgjort fundamentet till en rest sten, möjligen M2)

Prov: -

Figur 3. Renritad sektion över A1012.

Anr: 1013

Undersökt år: 1995

Typ: Stenpackning

Mått: 0,45 x 0,50

Beskrivning: I övergången mellan matjord och bottenlera. Bergartsbestämda stenar: gnejs, granit, kvartsit amfibolit, pegmatit, leptit, hörsandsten

Prov:-

Anr: 1014

Undersökt år: 1995

Typ: Stenpackning

Mått: 0,25 x 0,35

Beskrivning: Stenpackningen framkom på 0,4 m djup. Bergartsbestämda stenar: porfyr, glimmergnejs, urkvarts, granit

Prov::-

Anr: 1016

Undersökt år: 1994

Typ: Stenpackning

Mått: >1,6 x 2,1 m

Beskrivning: Stenpackningen fanns på ett djup mellan ca 0,4–0,6 m. Den var delvis belägen utanför schakten. Ett ca 0,7 x 0,5 m stort stenblock (1015) fanns på 0,3 m djup strax SO om koncentrationen. I övrigt inga uppgifter

Prov: -

Anr: 1017

*Undersökt år:*1999

Typ: Grop

Mått: 0,5 x 0,7, 0,09 m djup

Beskrivning: nergrävning i bottenmorän alldeles invid S27. Fyllningen anges vara "kolrik". Anläggningen halverades och sektion ritades. På ritningen tolkas gropen som ett stolphål men sektionen tyder inte på det, snarare på att det är en flack grop. Eventuellt kan det röra sig om två mindre nedgrävningar. Gropens läge och dimensioner kan tyda på någon form av samband med S27.

Prov: Notering uppger att träkol från gropen tillvaratogs på ett djup av 1,04 m. Finns möjligen i fyndmaterialet som förvaras på LUHM?

Anr: 1018

Undersökt år: 1996

Typ: Stenpackning

Mått: 0,30 x 0,35

Beskrivning: Framkom på ett djup av 0,36–0,47 m. I övrigt inga uppgifter

Prov: -

Anr: 1019

Undersökt år: 2002

Typ: Stolphål?

Mått: 0,16 x 0,18, djup 0,05

Beskrivning: Mörkfärgad nedgrävning i bottenmorän

Prov: -

Bilaga 4.

Förteckning av stenarna i Ales stenar med data som excerperats från undersökningar inom ramen för projektet Ale stenar och Kåsebergaåsen.

Namn – enligt Bergström m fl. 1988:7.

Färg – enligt förteckning i Bergström m fl. 1988:8f.

Bergart – enligt förteckning i Bergström m fl. 1988:8f.

Ursprung – enligt förteckning i Bergström m fl. 1988:8f (Pz utläses protoginzonen).

Glacialslipning – enligt Bergström m fl. 1988:11.

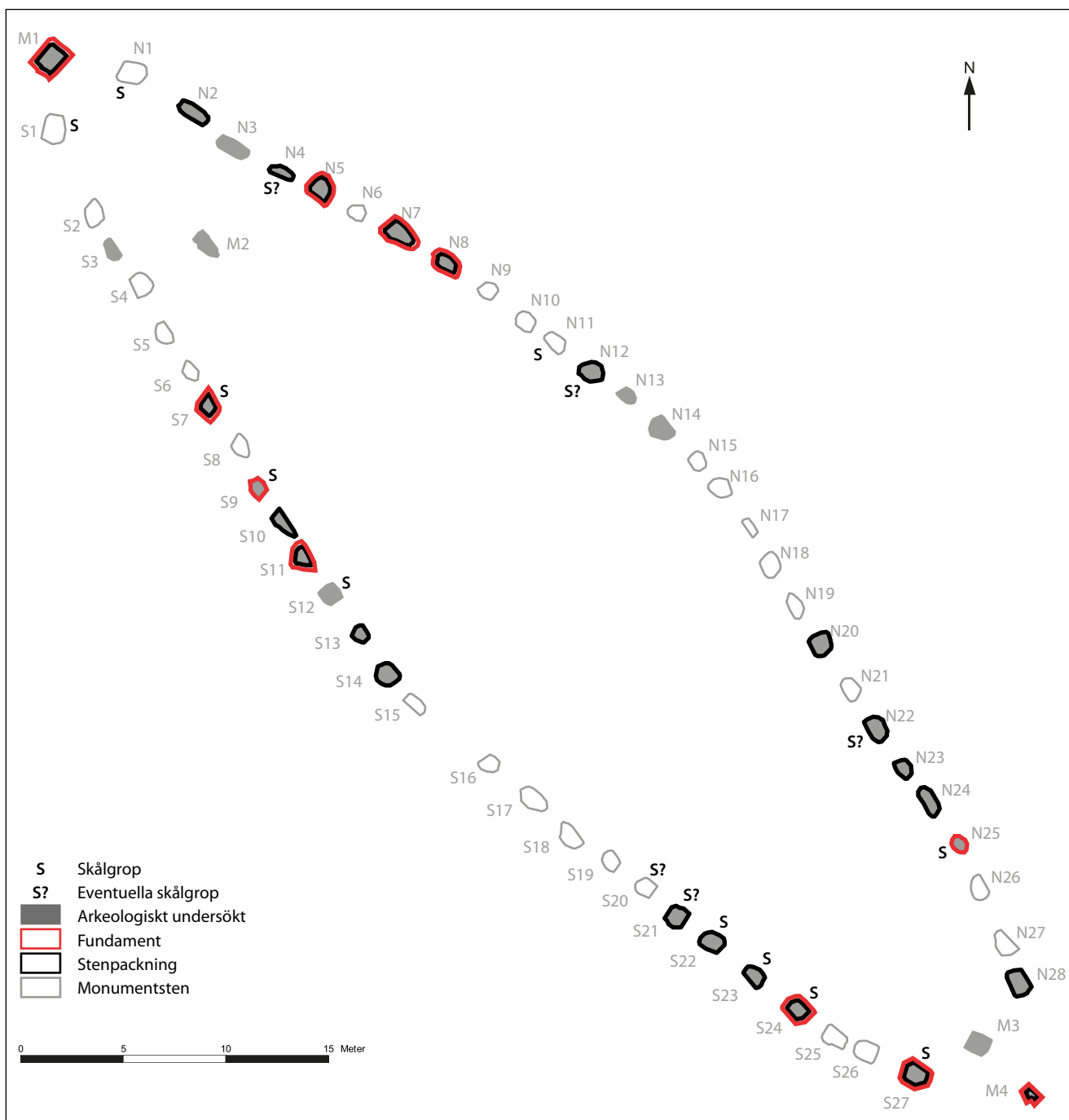
Vindslipning – enligt Bergström m fl. 1988:11.

Skålgropar – X=säker förekomst, ?=osäker förekomst, se även redogörelse i huvudrapporten, avsnittet ”Vad vi om Ales stenar efter de insatser som gjorts?” *Stenpackning/fundament* – S=stenpackning, F=fundament, ?=osäker bedömning, se ”Källmaterialet” samt ”Vad vet vi om Ales stenar efter de insatser som gjorts?”.

Total längd 1916 – enligt uppgifter i Byggmästare Brogrens protokoll, se även avsnitt i huvudrapporten ”Ales stenar – en fornlämnings- och forskningshistorik”.

Längd under markytan 1989–2005 – se redogörelsen i ”Bilaga 2. Redovisning av undersökningar av Ales stenar utförda inom projektet Ale stenar och Kåsebergaåsen”.

Lagning – enligt förteckningen i den lavkronologiska studie som utförts (Danerud & Lundell 1991).

Figur 1. Monumentstenarna med numrering samt markering av vilka som berörts av arkeologiska undersökningar samt iakttagelser av skålgropar och stenpackningar/fundament.

Namn	Färg	Bergart	Ursprung	Glacial-slipning	Vind-slipning	Skål-gropar	Stenpackning/fundament	Total längd 1916	Längd under markytan 1989-2005	Lagning
N1	Gråröd-röd	Granit	Småland			×		3,0		×
N2	Grå	Granodiorit	Småland?				S	2,3	0,5	
N3	Rödgrå	Granit	Småland					2,5	0,6	
N4	Rödgrå	Granit	Pz, norra Skåne?			?	S	2,4		×
N5	Rödgrå	Granit	Småland				S?, F?	2,0	0,7	×
N6	Röd	(Leuko-) granit	Pz, Småland	×				1,3		
N7	Grå	Kvartsmonzodiorit	Småland				S, F		0,7	
N8	Rödgrå - grå	Granodiorit	Ej bestämbar				S, F	2,0	0,7	×
N9	Rödgrå	Granit	Ej bestämbar					2,4		×
N10	Röd	Leukogranitliknande bergart	Ej bestämbar	×	×			2,3		
N11	Rödgrå	Granit	Ej bestämbar			?		1,9		×
N12	Gråröd	Granit	Småland?			?	S		0,95	×
N13	Gråröd	Granit	Småland	×				2,1	0,9	×
N14	Gråröd - röd	Granit	Pz, Småland							×
N15	Grå	Kvartsmonzodiorit (gnejs-granit)	Småland					2,3		
N16	Rödgrå	Granit	Småland?					2,1		×
N17	Rödgrå	Granitporfyr	Småland					2,4		
N18	Grå	Gnejs	SV-Sverige?					2,5		
N19	Röd	(Leuko-)granit	Småland					2,0		×
N20	Gråröd	Granit	Småland		×		S		0,75	
N21	Rödgrå	Granit	Småland					2,2		
N22	Gråröd	Granit	Pz?, Småland			?	S		0,6	×
N23	Mörkt rödgrå	Granitporfyr	Småland				S	2,0	1,1	×
N24	Rödgrå	Granit - kvartsmonzonit	Småland				S		0,6	
N25	Gråbrun	Porfyr	Småland			×	F	2,4	0,8	×
N26	Grå	Granodiorit (gnejsgranit?)	Småland					3,5		
N27	Gråröd	Granit	Småland?					2,8		
N28	Rödgrå	Kvartsmonzonit	Pz, Småland/Skåne?				S		1,0	
M1	Vit, rödligt och gulaktig	Hardebergasandsten	Österlen				S, F	4,6	0,83	×
M2	Grå	Hardebergasandsten	Österlen					2,75		
M3	Vit, rödligt och gulaktig	Hardebergasandsten	Österlen						1,3	×
M4	Vit och rödligt	Hardebergasandsten	Österlen				S, F		0,75	
S1	Grå	Ådergnejs med delvis kvartsitiska led	SV-Sverige			?		3,2		
S2	Rödgrå	Granit	Småland?					2,6		
S3	Grå	Gnejs	SV-Sverige?					2,4		
S4	Gråröd	Granit	Småland		×			2,5		×
S5	Grå	Granodiorit-tonalit, gnejsig	Småland?					2,2		
S6	Grå	Kvartsmonzonit	Ej bestämbar		×			2,4		
S7	Rödgrå	Granit	Pz, Skåne?			×	S?, F	2,2	1,0	×
S8	Gråröd	Hybridgranit	Ej bestämbar					2,3		
S9	Gråröd	Granit, porfyrisk	Småland?			×	F	2,6	0,9	
S10	Gråröd	Granit	Småland	×			S	2,3		
S11	Rödgrå	Granit	Ej bestämbar				S?, F?	2,4	0,8	
S12	Gråröd	Granit	Småland			×		2,1	0,82	
S13	Grå	Ådergnejs	SV-Sverige				S		0,73	
S14	Rödgrå	Granit	Småland?				S		0,7	×
S15	Rödgrå	Granit	Småland		×			2,0		×
S16	Gråröd	Granit	Småland					2,2		
S17	Grå	Gnejsgranit?	Ej bestämbar					2,3		
S18	Rödgrå	Granit	Småland?					2,3		
S19	Grå	Hybridgranit	Ej bestämbar							
S20	Rödgrå	Granit	Pz, Småland			?		2,2		
S21	Gråröd	Granit	Pz, Småland			?	S		0,85	×
S22	Grå	Granodiorit	Småland?			×	S		0,75	×
S23	Rödgrå	Granit	Småland			?	S		0,74	×
S24	Gråröd	Granit	Småland	×		?	S, F	2,4	0,85	
S25	Grå	Granit (gnejsgranit?)	Ej bestämbar					2,5		×
S26	Gråröd	Granit	Ej bestämbar					2,6		
S27	Grå	Gnejsgranit	Blekinge?			×	S, F?		0,9	

Bilaga 5.

Beskrivning av prospekteringar utförda inom projektet Ales stenar och Kåsebergaåsen.

Inventeringar 1987–1989 och senare

Källa: Strömberg 1990 rapport ATA, 1990:81-86, 1991, 1995a.

Inventeringarna innefattade flera moment: intervjuer, sökningar i litteratur, arkiv och samlingar, samt ytinventering.

Intervju

Vid plöjning norr om skeppssättningen har man påträffat träkol och sten i små grupper (uppgift av brukaren).

Ytinventering (mullvadshögar)

54 m Ö om N12: Sminksten?

74 m Ö om M3: Bit av ythugget flintföremål (dolk?)

30 m N om M1: Bränd benbit (hund?)

SO om skeppssättningen, nära strandbrinken: Bit av ythugget flintföremål (dolk?), ythuggen bladformig pilspets av flinta, samt retuscherad flintkniv

Utöver dessa fynd fann man sammanlagt 181 föremål av bearbetad flinta, främst avslag och avfall, huvudsakligen S och SO om skeppssättningen samt nära åskanten mot havet och upp till ett avstånd av 30 till 40 m från skeppssättningen. Flintan är till största delen av en typ som inte förekommer naturligt i området. Dessutom framkom en liten bit vit kvarts, ett obestämbar bränt ben samt två krukskärvor av förhistorisk karaktär.

Äldre lösfynd

Inga äldre lösfynd är såvitt man vet funna inom skeppssättningen.

Ett fragmentariskt föremål som påträffats cirka 50 meter öster om skeppssättningen har tolkats som en del av en rakkniv med datering till yngre bronsålder. Vidare omtalas skärvor av bronsålderskeramik som ska ha påträffats på ett fält norr om skeppssättningen. På LUHM finns en holkylxa av brons från yngre bronsålder som är funnen i en åker någonstans i området (inv. nr 24048). På LUHM finns också en bronskniv med datering till bronsålder period 3 med fyndort Kåseberga (inv. nr 19321).

Från privatsamlingar hör några pilspetsar av flinta som ska hittats i närheten av skeppssättningen. Bland dessa finns två spetsar med rak eller urnuppen bas, med datering till senneolitikum. En hålslipad flintylxa med datering till mellanolitikum har påträffats ca 150 m N om Ales stenar. Slutligen har en sländtrissa av röd sandsten med datering till yngre järnålder – vikingatid framkommit inom det inhägnade området vid skeppssättningen.

I en senare artikel nämner Märta Strömberg att en halsring från yngre bronsålder ska ha påträffats på ett avstånd av 80 meter från Ales stenar. Denna ring ska vara funnen på 1930-talet, och förvaras på Ystads museum. Vidare nämns att ytterligare en ring ”i privat ägo säges vara funnen 1916 eller 1917 i närmare kontakt med Ales stenar. Beklagligtvis har upphittaren inte velat informera oss om detta fynd när vi efterlyste föremål från området nära Ales stenar” (Strömberg 1995a:10).

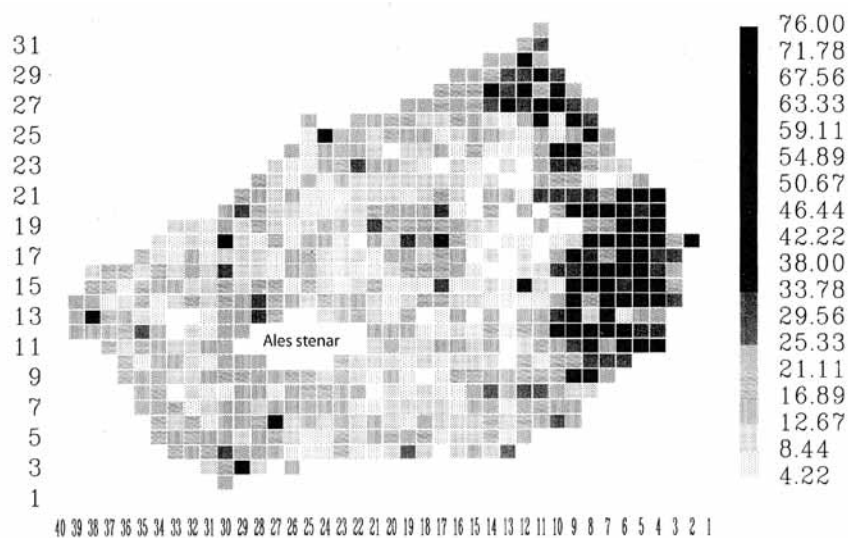
Metalldetektering

Källa: Strömberg 1992, 1997; fältritning 2005.

Användning av metalldetektor inom Ales stenar och det inhägnade området har ägt rum i begränsad skala, vid olika tillfällen. Resultaten har dock inte redovisats mer i detalj. I en artikel nämns att en mindre undersökning med metallsökare runt Ales stenar utfördes under två dagar. Syftet var att ”ta reda på om marken gav utslag för andra metaller än järn, som ju helt naturligt brukar finnas på gödslade åkrar och då vara av yngre datum. Resultatet blev negativt” (Strömberg 1992:22).

I en senare artikel nämns att ”enstaka fynd av förhistorisk karaktär” har framkommit vid detekteringen, men dessa beskrivs inte. I samma artikel nämns också att det inte har genomförts någon systematisk genomsökning av erfarna detekterare (Strömberg 1997:59).

Av en ritning daterad 2005 framgår att ett område 30 meter N om skeppssättningen metalldetekterades. Området delades in i 8 st. 10 x 10 meter stora rutor. Bortsett från en rund knapp av kopparlegering framkom inga äldre fynd.

Figur 1. Fosfathalten i området kring Ales stenar enligt analys av Kjell Persson, Arkeologiska forskningslaboratoriet vid Stockholms universitet. Provtagning 1989 i samband med projektet "Ales stenar och Käsebergaåsen" 1987–2005 (efter Strömberg 1990).

Fosfatkartering 1989

Källa: Strömberg 1990:86–91.

Karteringen beskrivs i detalj. Totalt togs 678 prover inom ett ca 300 x 400 m stort område, inom och omkring Ales stenar. Proverna togs på 35–40 cm djup och med 10 meter mellanrum. Analysen utfördes enligt citronsyremetoden, av Arkeologiska Forskningslaboratoriet i Stockholm.

Resultaten sammanfattas enligt följande:

- 1 Generellt låga värden, mellan 4° – 76°. Den naturliga fosfathalten inom området uppskattades till omkring 30°.
- 2 En markant förhöjning inom ett tämligen sammanhängande, ca 80 x 130 meter stort område med början cirka 100–150 meter SO om skeppssättningen.
- 3 Förhöjda värden på enstaka ställen i övriga delar av området.

De prover som togs inom skeppssättningen visade låga värden, mellan 13° – 23° och avviker därmed inte från områdena närmast utanför.

Geofysiska prospekteringar

Källa: Strömberg 1997.

Märta Strömberg skriver att en undersökning med georadar av en mindre yta inne i skeppssättningen har genomförts i syfte att spåra stenförekomster. Resultaten av denna är inte kända (Strömberg 1997:59).

Flygfotografering

Källa: Strömberg 1990.

Märta Strömberg skriver att Lars Hansen från Institutet för kulturforskning (IK) i Kivik 1988 tog en serie bilder över området med infraröd film. ”Dessa bilder ger intressant information om markbeskaffenheten m.m. inom vissa avsnitt av den aktuella delen av åsen. Man ser också några konturer liknande dem som finns på något av Curt Roslunds foton. På en av Hansens bilder ser man en kontur, som har en närmast fyrkantig form och därför knappast kan tolkas som en av de svampringar eller andra växtmarkeringar, som eljest är mycket vanliga i området” (Strömberg 1990:80).

Bilaga 6.

Kopior av urkunder som rör Ales stenar.

Samtliga urkunder är hämtade från Antikvarisk-Topografiska Arkiv (ATA), arkiverade under Ales stenar, Valleberga socken.

Nr 1. Skrivelse från landshövdingen och ordföranden i Ystads Fornminnesförening Robert De la Gardie till Riksantikvarien. Begäran om att få uppresa fallna stenar i monumentet. Daterad 1914-08-14.

Nr 2. Skrivelse från docenten och museichefen Otto Rydbäck till Riksantikvarien. Instruktionerna inför resningen av fallna stenar i monumentet. Daterad 1916-08-28.

Nr 3. PM från Riksantikvarie Sigurd Curman till Riksantikvarieämbetet. Relaterar inspektion av hur luftbevakningsanläggningen påverkat fornlämningen. Daterad 1942-08-29.

Nr 4. Skrivelse från Riksantikvarie Sigurd Curman till Chefen för Luftbevakningen i Skåne, Herr Majoren E. Jantzén. Begäran om att luftbevakningsanläggningen flyttas. Daterad 1942-10-21.

Nr 5. PM från Nils Ahlström, Ingenjörsofficer vid Ystads försvarsområde till Riksantikvarien. Begäran om att luftbevakningsanläggningen får kvarstå krigstiden ut. Daterad 1942-11-05.

Nr 6. Skrivelse från överantikvarien K. A. Gustawsson till Riksantikvarieämbetet. Relaterar observation av att galvaniserad låda satts upp inom fornlämningen. Daterad 1956-08-30.

Nr 7. Skrivelse från överantikvarien K. A. Gustawsson till Riksantikvarieämbetet. Instruktioner inför restaureringen av monumentet. Daterad 1956-11-26.

Nr 8. Skrivelse från professor Holger Arbman till Riksantikvarieämbetet. Relaterar resultaten av restaureringen av monumentet. Daterad 1956-12-14.

1/16.
R. DELA GARDIE
LANDSHÖFDING

bes. 22 aug.

Malmö den 14. augusti 1916.

A.T.A.

Herr Riksantikvarie!

Vid Styrelsesarmånträde med Ystads Fornminnesförening härromdagen uttalades önskvärdheten att låta uppresa nedfallna stenar å Käseberga Skeppssättning, och åtog sig disponenten G. Sture Kemner, ledamot i Styrelsen, att ordna denna sak, och får jag för den skull vördsamt hemställa, att Herr Riksantikvarien behagade giva oss tillåtelse härtill.

Med utmärkt högaktning

Robert Gardie

798
1916

Vald. 1870

Lund d. 28. 7. 1916.

Fru Robert Larsson

A.T.A.

För uppdrag af d. 1. Robert Larsson hane
har under tiden d. 24. 8. berättigat Skuggvårningen
i Kävlinge bruk, belägen 2½ mil landvägs
österut från Ystad. Af Skuggvårningen, som mätte
66 meter i längd och 22 m. i bredd, funnos 49
eller möjligen 50 stenar i behåll (en del af dem var
mer eller mindre täckta af jord), medens enstaka blickar
i saden tydde på, att antalet från bröjen varit större.

Af de ännu bevarade stenarna var, som nämndt,
åttiofva kallfulla och skulle ses i sin förra
läge. Såväl digrornas Sten Kammer i Ystad,
hvilken åtagit sig att ställa om rean af äfvingar
varande stenar, som byggnadsstenen Bozgen i Rögla,
som skulle utföra arbetet af äfving hade medföljt till
Kävlinge och fringo, i enlighet med mitt uppdrag,
på ort och ställe underseende om, huru stenen härvid
skulle gå tillväga.

Omhälsa till de stenarna fullt omhåll är, att
man plöjer uthelas intas som särskild gilla som på
sin sida. De stå välunda om det i en åker, af hvilka
en jordigare brukar stå och en annan västra halvan.
Hörn om stenarna om ses på myte, kommer de ännu

bröt att falla på samma sätt, och de äro uppiättoländ
Samma för dela samma öde, såvida icke hjälpa öfver
åttoringer jämte teusinger i. 2. moten utanför denna
fridlyses.

Det monumentet vid Käsebyen är synnerligen
ställigt och beläget på en punkt, där det synas
vid omkring samt utgör en pyramid och en sekund.
het för hela orten, så är det af stor vikt, så det om
vi framtiden bättre vider och att ordensänd
man får i uppdrag att tillse att fridlyseringen
hålls i helgd.

Det berättas ju: att vid en gräfnings på 7 m. ortsydd
en afspärrningens syddsten komsten (stämningen stänka sig
nordväst till sydöst) påträffades en stensättning och i denna
omkretsen stor sten.

Slutligen har ju anmodat monumenten komma att
understå, så arbetet blifvit fridligt.

Resmärkning, kvittens, medföljer.

Med utmärkt höjning

Otto Sydbeck.

D. nr. 3189 Ark. - (SER. 1042)

MUSEUMS- och HISTORISKA INSTITUTIONEN

P.M.

rörande Kåsebergaskeppet, Skåne.

A.T.A.

F
FÖREDRAGEN FÖR
RIKSANTIKVARIEN

DEN 2/9 1942

RESLUT. *Placering-
program upprättas
av först. vid
besök på platsen.*

Vid besök i Kåseberga den 22 augusti konstaterade undertecknad, som var i sällskap med ingenjör Liljegren och amanuensen Åberg, att en luftbevakningsstation anordnats i Kåsebergaskeppets omedelbara närhet. En bostadsbarack hade uppförts på cirka en meters avstånd från skeppets östra stenrad. En otrevlig gångstig hade upptagits snett igenom skeppets inre, och i norra delen av skeppet hade en vedgård anordnats. Det hela gjorde ett utomordentligt beklämmande intryck. En luftbevakningsstation behöver under inga omständigheter placeras i skeppets omedelbara närhet. God plats för en lämplig placering finnes runt omkring skeppet.

Med anledning av de gjorda iakttagelserna har jag satt mig i förbindelse med luftbevakningschefen för Skåne *ad. Malm* majör Janzén. Vid personligt sammanträffande med denne söndagen den 23 augusti utvecklade jag nödvändigheten av att luftbevakningsstationen flyttades på behörigt avstånd från skeppet. Major Janzén lovade undersöka möjligheterna att effektuera denna åtgärd. Han beklagade livligt, att stationen kommit att förläggas såsom blivit fallet. Uppgifter avvaktas sålunda från major Janzén.

Vid besöket konstaterades därjämte, att skeppet behöver en ordentlig omvårdnad ur fornminnesvårdande synpunkt. En stor del av skeppets sidostenar äro nästan överhöljda med sand och gräs. Det är nödvändigt, att åtgärder för skeppets ordentliga istandsättande vidtagas, så snart luftbevakningsstationen blivit avlägsnad från skeppets omedelbara närhet. Det är en hederssak för fornminnesvården att göra sitt bästa i vården av detta skepp, om det nu blir befriat från den vanprydande luftbevakningsstationen. Lämplig övervakare av detta arbete torde vara amanuensen Åberg, som är stationerad i Simrishamn.

Stockholm den 29 augusti 1942.

Sigurd Curman

3624/42.

A.T.A.

Till Chefen för Luftbevakningen i Skåne,
Herr Majoren E. Janzén, M a l m ö .

rör. skadegörelse å skeppssättningen vid Käseberga, Valleberga sn, Sk.

Vid besök i Skåne under slutet av augusti har, såsom är Eder bekant, undertecknad Curman iakttagit, att en barack med utsiktstorn för luftbevakning uppförts invid den kända, forntida skeppssättningen vid Käseberga, Valleberga socken. Vid senare, noggrann besiktning och kartläggning på platsen har framgått, att byggnaden jämte skydderum uppförts norr om och omedelbart invid fornlämningen. I samband därmed har ett marklager av cirka 1 meters mäktighet bortschaktats, vilket lager har kunnat innehålla gravrester. Både till baracken och skydderummet föra telefonledningar, vars stolpar placerats inom skeppssättningen. Fornlämningen lider uppenbar skada genom dessa anläggningar. Dessutom var fornlämningen och området omkring densamma i ett föga tilltalande skick vid besiktningstillfället.

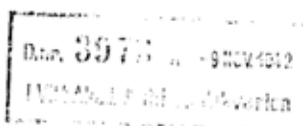
Undertecknad Curman har den 23 augusti muntligen hos Eder anhållit, att anläggningen måtte flyttas från fornlämningsområdet. Ni lovade därvid att undersöka möjligheterna härför. Ämbetet tillåter sig härigenom hemställa om meddelande, när förflyttningen beräknas kunna ske.

Skeppssättningen vid Käseberga, "Käsebergaskeppet", är ett av Skånes märkligaste och mest bekanta fornminnen. Ämbetet kan icke underlåta att uttrycka sin förvåning över att en anläggning av ifrågavarande slag utan tvingande skäl uppförts i så omedelbar närhet av detta storeslagna fornminnesmärke, att detta härigenom påtagligt skadas. Stockholm den 21 oktober 1942.

Sigurd Curman.

K.A. Gustawsson.

P M

angående barackbyggnad vid Käseberga.

Sedan medel beviljats till uppförande av en barack för ls vid Käseberga, besökte undertecknad tillsammans med Chefen för Malmö luftbevakningsområde, major E Janzén, Käseberga i dec 1941. Därvid fastslogs, att det ur luftbevakningssynpunkt ojämförligt bästa läget för barack med utsiktsplattform var omedelbart intill skeppssättningen. Marken runt om denna utgöres av åker. För att taga minsta möjliga åkerareal i anspråk och för att ej onödigtvis försvåra brukandet av jorden beslöts att lägga baracken så nära skeppssättningen det kunde göras utan att skada denna. På detta sätt bestämdes det nuvarande barackläget. Arbetsledare och arbetare fingo bestämda order, att ej på något sätt göra ingrepp i skeppssättningen. Den schaktmassa, varom Riksantikvarien talar, låg helt utanför stensättningen och utgjordes av flygsand, som under tidernas lopp lagt sig mot skeppssättningen. Om bortschaktningen av denna massa (den var invid skeppssättningen 0,6 m hög och släntade ut till 0 på ett avstånd av 1,2 m från denna) kan anses hava skadat skeppssättningen, beklagar jag detta livligt - men jag kan knappast tänka mig, att den kan anses hava skadat fornlämningen.

Under byggnadstiden var det nödvändigt att upplägga byggnadsmaterial på skeppssättningen för att ej behöva för upplag taga i anspråk odlad mark. All materiel är nu bortförd. Upplaget har ej på något sätt skadat ytan, som är hårdgjord genom gammal, väl rotad växtlighet.

Skyddsrummet är av gammalt datum och torde vara utfört av den första lsbesättningen.

Telefonledningen är på order av ch för det lbevkomp, under vilken ls Käseberga lyder, utförd genom Telegrafverkets försorg. Om Riksantikvarien önskar flyttning av skyddsrum och telefonstolpar skall detta omedelbart göras.

En flyttning av baracken däremot kräver stora kostnader såväl för arbete och materiel som för marklösen. Några medel härför stå ej Försvarsområdesbefälhavaren till förfogande. Då en flyttning nu desautom skulle vara till stor olägenhet för luftbevakningen, får jag föreslå, att baracken får kvarstå på dess nuvarande plats, så länge kriget varar, och att därefter frågan om flyttning toges upp till omprövning.

Under senaste åren har skeppssättningen varit mycket fåtaligt besökt av allmänheten. Skulle besöksfrekvensen tendera att stiga, borde platsen avlysas för allmänheten, så länge kriget varar, ty det är ytterst störande för luftbevakningstjänstens bedrivande, om obehöriga vistas inom observationsområdet.

Ystad den 5. november 1942.

Nils Ahlström
Nils Ahlström
Ingoff vid Ystads försvarsområde

7 fotos i bildark.

A.T.A.

D M
Sedan teckn.

Skåne
Valleberga socken F
Kåseberga
Ale stenar

F

FÖREDRAGEN FÖR
RIKSANTIKVARIEN
DEN 10/2 19 56
BESLUT

*Med militärbefäl-
havaren i Kåseberga*

Till Riksantikvarieämbetet

VITERNETS AKADEMIEN	
Dnr.	Ank.
004940	31.AUG.1956
RIKSANT. ÄMBETET STATENS HIST. MUSEUM	

Den 24 juli 1956 besökte landsantikvarien Sven Erik Noreen och jag Ale stenar vid Kåseberga, Valleberga socken, Skåne.

Inom skeppssättningen står nu en stor fyrkantig lådliknande kur av galvaniserad plåt. Den ~~ligger~~^{är} på några stockar, som lagts ~~in~~ på marken. Den saknar tak. Enligt uppgift av ämbetets ombud målarmästare H. Håkansson är det militären som gjort anordningen i slutet av maj i år. Militären synes icke ha tagit kontakt med någon i orten. Målarmästare Håkansson trodde att militären fått tillstånd av riksantikvarieämbetet att uppföra en tillfällig anordning för mätningar eller dylikt. Ämbetet bör tillskriva Militärbefälhavaren i Skåne med anhållan att den anordning som uppförts i Ale stenar avlägsnas och vidare att de militära förbanden åläggas att respektera fornminneslagen.

Det genom expropriation förvärvade området består i huvudsak av åker. Åkern ligger till en del i vall, en del bär säd. Skörden såg ut att bli dålig. Vallen har slagits en gång av de gamla ägarna. Troligen bör vallen slås en gång till. ^{*den senaste skörden var även dålig*} Ämbetets ombud Håkansson lovade att övervaka att erforderliga arbeten utföras utan kostnad för ämbetet.

Jag anmodade landsantikvarien Noreen att tala med distriktlantmätare Hedener i Simrishamn rörande väg till avstyckningen.

Jag talade med lantbrukare Ivan Jönsson som i skrivelse den 10/3 (1850/56) till ämbetet anhöll att få arrendera viss del av marken vid Ale stenar och meddelade att akademien ej för närvarande reflekterar på att utarrendera någon del av jorden. ~~Återstående åkeryta bör även slås.~~ Stockholm den 30 augusti 1956.

Vördsamt

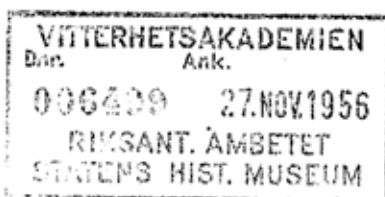
Prof. 2 fotograf i 2 ex.

2 f. i Bildark

K.A. Gustawsson
K.A. Gustawsson

A.T.A.

F
FÖREDRAGEN FÖR
RIKSANTIKVARIEN
DEN 17. 12. 1956
BESLUT: *Arbman, prof.*
Arbman.
Till ör handl.

Skåne
Valleberga sn
Kåseberga
Ale stenar

F

Arbman, t. Arbman

L

Till Riksantikvarieämbetet.

FÖREDRAGEN FÖR
RIKSANTIKVARIEN
DEN 20. 12. 1956
BESLUT: *A.T.A.*

Undertecknad besökte platsen den 10 november 1956 tillsammans med professorn Holger Arbman, riksantikvarieämbetets ombud, Herman Håkansson, Kåseberga, Hedvigsdal, och herr Edvin Andersson, Hedvigsdal (tel. Ystad 22 450). Herr Andersson äger en maskinell utrustning, som är lämplig för arbetet att bortföra sanden från skeppssättningen och iordningställa området däromkring.

Sanden bör läggas intill skeppssättningen. Innan detta sker bör matjorden avlägsnas inom området med 20 m avstånd från fornlämningen. Jorden kan lämpligen skjutas ihop i strängar. Sanden lägges på sådant sätt att ytan får en svag lutning från skeppssättningens ursprungliga yta. Nu ligger skeppssättningen mycket högre än den ursprungligen gjorde bland annat på grund av att plöjningen under sen tid skett omedelbart intill skeppssättningen. På den nya ytan lägges matjorden. Dessa arbeten bör utföras i höst. Markberedning och sådd bör ske tidigt i vår.

Herr Andersson begär 55 kronor i timmen för sitt arbete. Arbetet bör kunna utföras under en vecka. Kostnaden skulle således komma att uppgå till ungefär 3.500 kronor.

Professor Arbman lovade att låta övervaka arbetet.

I dag har jag meddelat riksantikvarieämbetets beslut ^{att} och arbetet skall utföras. Professor Arbman lovade att underrätta herr Andersson, som kommer att börja arbetet endera dagen. Stockholm den 26 november 1956.

Vördsamt

K.A. Gustawsson
K.A. Gustawsson

LUNDS UNIVERSITETS
HISTORISKA MUSEUM

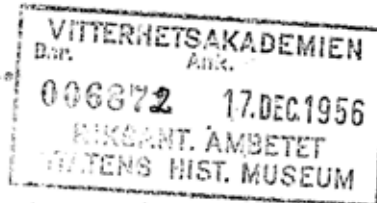
F

FÖREDRAGEN FÖR
RIKSANTIKVARIEN
DEN 1. 1957

BESLUT: Till Prof.

*Till
Till värdmäst
Schauerson
Till d. b. kammaren
Balgåra till
Karlsson
Karlsson nord-
mingsställen
gn. F.*

L. A. T. A.
FÖREDRAGEN FÖR
RIKSANTIKVARIEN
DEN 23. 12. 1957
BESLUT: A. T. A.

F

Till Riksantikvarieämbetet

Undertecknad har enligt överenskommelse med Riksantikvarieämbetet under tiden den 28 nov.-13 dec. 1956 övervakat återställandet av skeppssättningen vid Käseberga och får jag avge följande rapport:

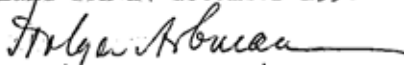
Vid besök på platsen tillsammans med förste antikvarie Karl Alfred Gustavsson den 10 nov. bestämdes att matjorden kring skeppet skulle avlägsnas, och att sanden som samlats i skeppet skulle bredas ut över det område som var fritt från matjord. Därefter skulle matjorden åter påföras och området senare besås med gräs. Schaktningensarbetena utfördes på detta område av Herr Edvin Andersson, Valleberga. Hela arbetet kunde utföras med carterpillar och grävskopa, då endast den sedan 1918 ditblåsta sanden skulle avlägsnas. Det visade sig, att man utan svårighet kunde återfinna markytan från 1918. Den syntes som en mycket tydlig gräns mellan den ljusa sanden och den mörka, tidigare plöjda åkern. För att möjliggöra utschaktningen av sandmassan från skeppet med grävskopan måste en sten på nordöstra sidan avlägsnas och sedan åter uppsättas. Den sten, som avlägsnades, var den fjortonde, räknat från norra stäven. Som framgår av den plan/~~sen~~ Montelius publicerat i Minnesskrift utgifven af Ystads Fornminnesförening Fig. 3, har denna sten tidigare varit omkullfallen och upprestes vid restaureringen 1917. Innan stenen avlägsnades mättes avståndet till de närmaste stenarna

noggrant upp och ett järnrör slogs *ned* för att markera stenens plats. Därigenom kan man vara säker på att den återställdes exakt på samma ställe där den tidigare stått.

Då matjorden avschaktades, sso om skeppet, påträffades ca 20 cm under åkerytan och ca 7 m sso om den södra stävstenen och ca 3 m söder om det s.k. rofret, en stenläggning. Den bestod av huvudstora och mindre strandsvallade stenar och föreföll att ligga tämligen plant. Några stenar i stenläggningens norra del blev upprivna vid arbetet. På grund av det olämpliga vädret företogs icke någon närmare undersökning och frilades ej heller stensättningen. Jag vågar inte avgöra om denna stensättning härrör från förhistorisk tid eller om den står i samband med senare anläggning av militär art på platsen. Bland stenarna stack på ett ställe ^{en del} ~~fram~~ av en kabel fram, tydligen en telefonanläggning, men om stensättningen i sin helhet står i förbindelse med denna kabel, kan man endast genom en utgrävning med säkerhet bestämma. Då området i sin helhet iordningställdes täcktes denna stensättning över med sand och jord på samma sätt som terrängen i övrigt kring skeppet. En eventuell undersökning måste utföras vid en gynnsammare tidpunkt och det kan knappast anses lämpligt att till dess låta stensättningen ligga öppet eller endast övertäckt med ett tunt jordlager.

Arbetet har hela tiden följts av målarmästare H. Håkansson, Käseberga, som hjälpt till med övervakningen av grävmaskinerna.

Lund den 14 december 1956

(Volger Arbman)
Professor

